

משלד החינוך והתרבות - המחלקה לתרבות תורנית

עלון הדרכה להוראת פרשת השבוע
ע"פ הגליונות של בחמה ליבוביץ

פנחס (תשכ"א)

ה פ ט ר ה

ראשונה מבין ג' דפורענות
ירמיהו א'

גם השנה - כאשתקד בע' פנחס תש"ך - בחרנו בהפטרות שהיא ראשונה משלש:
ההפטרות הנאמרות בשבתות שבין י"ז בתמוז וס' באב,
למנוחת הלומדים בעיר גם הפעם אי אילו הערות כלליות לאותן שלש הפטרות
הנקראות ג' דפורענות (*).

נאמר באבן צור (סדר הפרשיות וההפטרות):

ואמרינו בפסיקתא: מבראשית ועד שבעה עשר בתמוז מפטירין לענין הפרשיות דומה
לדומה, (היינו: ההפטרות דומה במשהו לענין הפרשה של אותה שבת) - משם ואילך
(מי"ז בתמוז עד סוף השנה) הכל לפי הזמן ולפי המאורע: תלת דפורענות
(= 3 של פורענות) ושבע דנחמא, וחרתי דתיובתא (ו-2 של חסובה). וסימנים
(ראשי תיבות של ההפטרות) דש"ח, (**). בוע ארך טו"ס.

וההפטרות הנבוא בדברי התוספות למגילה ל"א ע"ב, ובניא רק החסוב לענינו:

... לפי שאנו נוהגין על פי הפסיקתא לומר ג' דפורענות קודם ס' באב,
ואלו הן: דברי ירמיהו (ירמיהו פרק א' א' - ב' ג')
שמעו דברי ה' (ירמיהו ב' ד')
תזון יטעיה (ישעיה פרק א').

וכתב הרב ש"י זיין בספרו "המועדים בהלכה" (**): וחסיבות מיוחדות להפטרות
אלה. "כל הפטרות מועדים ופרשיות וראש חודש אע"פ שהם מקבירי רבותינו ז"ל מים לקרא
הפטרות בכל שבת ושבת אבל מכל מקום לא קבעו חז"ל איזו הפטרה תהיה קורין לשבת
זה ואיזו לשבת זה, לאפוקי טאוותן שבתות שהן מי"ז בתמוז ואילך, קבלו רבותינו
איזו הפטרה תהיה קורין בכל שבת, זו אחר זו". ולכן הפטרות אלה עדיפי מכל
שאר הפטרות שבשבתות השנה ובמקרה שטכחו לקרות באחת השבתות הללו ההפטרות
הקבועה לה יקרא בשבת הבאה שתי הפטרות (והרב זיין מסתמך סס על סו"ת
"צמח צדק").

שלש הפרשיות דפורענותא נקבעו איפה שלא בקטר לפרשיות השבתות אלא
בהתאם לאוירה הקודרת של השבועות שבין י"ז בתמוז לס' באב.

בחלק מהפטרות זו - בייחוד בראיית המקל הסקד עסקנו כבר בגליון
שמות תשי"ט (הפטרות שמות כמנהג הספרדים).

אשתקד עסקנו בעיקר בבחירתו לנביא ובמוסג "ידע" ואלו הפעם נעסוק
בסרובו של הנביא לקבל על עצמו את השליחות.

לא הוא הנביא הרמסון המסרב ללכת, המסרב לקבל עליו לשאת דבר ה'
בפיר אל העט. ודבר זה תורה ביותר, מאחר סידע הנביא - וידיעה זו קודמת
אצלו לכל, - שלא את דבריו, את "האמת שבלבו" יביא אל העם אלא בתוספת סולחן
ידבר, ודבר זה מודגש על ידי הנביא ובידור על ידי ירמיהו. ויפה
הטביר קו זה במחזות הנבואה אברהם הטל בפתיחת ספרו "הנבואה" (***).

(*) המעובין ימצא חומר בספרו של הרב יעקבסון חזון המקרא כרך ב' "על ג'
דפורענותא וז' דנחמא" עמודים 11 - 15.

(**) ומעיר, מר ע"צ מלמד במאמרו "לגלגוליהן של הפטרות אחדות (תרביץ חס"ו
תשרי): ומרגלא בפרמיה דאבא מארי זצ"ל מהסימן דס"ה (שלש שלש הפטרות
שבין י"ז תמוז לס' אב) הוא אותיות "סחד" על סס (מיכה ג' י"א).
"ראמיה בתוך יפוטרו" (דהיינו כדי להזכירנו על מה חרבה הארץ).

(***) הוצאת ספרים אברהם ציוני חל-אביב תשס"ז, מהדורה חמישית, עמ' סע"ה - סע"ו.

(****) הדברים מובאים כאן מתורגמים מגרמנית הספר
הופיע בקראקאו ב-1936.

Die Prophetie

"מהותם הרוחנית של הנביאים נובעת מידיעתם שהאלוקים הוא שטם דברו בפיהם. זכותם להגבא, חביעתם סיהיו דבריהם בסמעים, יסודם אינה אלא בעובדה, שרוח אלוקים מדברת בס. לא תכן דבריהם, - לא ערכים אסתטיים או הגיוניים או כל ערכים אחרים הכלולים בדבריהם - הם מקנים להם את מסקלם וערכם, אלא מוצא דבריהם, היותם מוספעים מן הספס האלוקי הוא הנותן להם את סמכותם. בכל מקום ובכל משה הם מדגישים בקודת מוצא דבריהם: אין הם מגידים לעם את חזון לבם, כי אם רק את אשר הערה עליהם רוח ממרום".

ואם כן הדבר - למה אין דברי ה' לו לטסון ולטמחת לבבו, כפי שאומר אחר כך (פרק ט"ו פסוק ט"ז), הרבה יותר מאוחר כאשר גדל בגבואה?

בשאלה זו עוסקים א' רביעקר ב' וג'. יש לשים לב במיוחד לתשובת המדרש הטנית שירמיהו מסרב מתוצאת חולשה אנושית רגילה, הפחד מפני הרדיפות. חז"ל אינם מפארים אותו כיצור על אנושי, אלא דואים אותו בתחילתו כנתון ליצור כל אדם ואם כי לא באמר בפסוק ב'אמר ירמיהו" ויירא ירמיהו", הנה חיוצר לב האדם יודע את אשר בלבו גט אם לא יבטאו. וכן מצינו בכל אחד מהאבות:

באברהם: ט"ו א' אחר הדברים האלה היה דבר ה' אל אברהם במחזה לאמר אל תירא אברהם.

וכן ביצחק: כ"ו כ"ד וירא אליו ה' בלילה ההוא ויאמר אנכי אלוקי אברהם אביך אל תירא.

וכן ביעקב: מ"ו ג' אנכי האל אלוקי אביך אל תירא.

ואף במשה: במדבר כ"א ל"ז ויאמר ה' אל משה אל תירא.

ולא מצינו באחד מהם חיעיד הכתוב עליו בו בטקום, שהיה ירא, אלא סכבר למדובר להבין מדברי תגובת ה' את מה טקדם להם בלב אדם. ואם כי בגבואה חמסת היראים האלה (האבות משה וירמיהו) מסתירים יראתם בחכם ואינם בולתים לה בסוי, הנה חז"ל לא ראו בה פגם ודרשו על יראים אלה (מטלי כ"ח י"ד) אשרי אדם מפחד תמיד.

רגיזת למדובר.

תבא דבי אליהו פרק כ"ג.

אין אומרים "אל-תירא" אלא למי שהוא ירא טמים לאמתו.

ולאחר טיובן יפה סרובו של ירמיהו מכל הבחיבות תובן טוב גט תגובת ה' המיוחדת במינה. טעליה מתעכבת טאלה ד.

נחמה ליבוביץ.